

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:
Pe un an 120 Lei.
Exemplarul 5 Lei.

PARTEA NEOFICIALĂ

Prin muncă la viață.

Considerând situația din prezent a bisericii noastre unite, ea nu se prezintă din cale afară măgulitoare. Vrășmașii ne pândesc din toate laturile, până și actualul partid dela putere s'a aliat cu ei, să ne sape groapa. Ce credeți, prevederile regimului cultelor, așa cum le-a protecat d. Lapedatu au avut alt scop? Căci altfel nu se pot înțelege atâtea nedreptăți și șicane contrare bunului simț și principiilor de drept, catolice: schimbarea religiei înaintea ofițerului stării civile, trecerea averii parohiale cu cei amăgiți de demagogi dacă trec la altă religie, excluderea bisericii noastre dela Te Deumurile naționale, participarea funcționarilor publici la serviciile cultului dominant, șcl, câte ne-a pregătit d. Lapedatu.

Trebue să ne cunoaștem oamenii și să ne asigurăm viitorul. Am fi nevrednici de religie noastră sfântă și de marii noștri înaintași dacă ne-am neglija datoria.

Salvarea, după Dumnezeu, e în noi. Episcopilor li s'au luat averile din cari puteau acoperi nevoile noastre. Școlile primare ni s'au luat, copiii ni-i vor instrua cum vor vrea. Abia orele de religie ne mai rămân, să contrabalansăm influențele streine, vrășmașe. Rămâne să facem noi totul prin noi înșine. Să acoperim noi toate speșele, să susținem noi trează conștiința noastră religioasă. Nu ne rămâne decât zelul și iscusința noastră.

O muncă febrilă va trebui deci să desvoltăm, în școală, în biserică, afară. Ținta străduințelor noastre va trebui să fie: deșteptarea și întărirea conștiinței noastre de catolici.

Religie noastră nu e fătul timpurilor, nici al oamenilor: e înșas religia propovăduită de Dl. Hristos și Apostoli. Ea e lumina și mântuitoarea noastră, în timp și în eternitate. Trebuie să cunoaștem temelurile religiei noastre. Trebuie să fim catolici convinși. Trebuie să deșteptăm în noi simțul de mândră solidaritate cu frații noștri din Apus, cu Francezii, Spaniolii, Italianii, Belgienii. Dacă ei, și alte popoare,

știu să fie catolici, în butul mulților vrășmași și răuvoitori, noi de ce să nu fim? Nu au ei același religie cu noi? Ne deroagă nouă să fim într'o societate cu ei? s'avem aceleași idealuri religioase ca ei?

Nu ni-e teamă de nimica. Religie noastră poartă germenul vieții și al tăriei sale în sine; ea are tărie și forță vitală mai multă decât toate religiile. Intrigile nu-i pot strica nimic. O întăresc numai. Sus s'avem deci inimile. Prin muncă la viață!

P. T.

CRONICA.

— Predici la Catedrală: 14 Februarie: Rvs. Ilie Stan; 21: Dr. N. Flueraș; [28: M. On. Vas. Bărbul.

— Conferințele religioase științifice pentru intelectuali încep Duminică în 14 cor. la ora 6, la școala normală gr. cal. Va conferă Il. Dr. Jacob Radu de introducere. Va fi o recitare și cvartet instrumental. Vor mai conferă: Duminică în 21: Mgrs Dr. Orig. Pop: despre conștiința morală; în 28: Cl. Dr. Aloisie L. Tăutu: Apostolul încreștinării noastre. On. public e învitat cu toată căldura de către Comitetul Reuniunii Mariane.

— A murit Cardinalul Mercier al Belgiei, fala neamului și a bisericii sale, dărzuț resistător pumnului german. La deplâns întreaga lume, până și francmazonii și socialiștii. Dl Nichifor Crainic lăcând comparație între arhierii ortodocși ai Belgiei noastre zdrobite și marele dispărut, zice:

„Ah, moartea cardinalului Mercier! Fără să vrei îți aduci aminte de linuța prelașilor ortodocși în Belgia zdrobită a Țării românești! Dincolo: un erou al evangheliei; dincoace, câteva lichele sacerdotale, târându-se în fața crimei, lingușindu-o și ajutându-o să se propage... Vino, lacrimă sfântă pentru cardinalul mort, să acoperi o clipă cu strălucirea ta pagina de rușine a cononismului ortodox!”

(„Cuvântul” din 1 Februarie 1926).

† Mon. Augustin Antal, paroh în Petroni, a murit subit în ziua de 6 Februarie cor.

— *Recomandăm* cititorilor noștri prețioasele cărți d-la „Cartea Românească”: *Isprăvile lui Păcală*, (premiată de Acad. rom.), 35 Lei; — *Povestea ăluia de Anton Pan*, 3 Lei; — „Cunoștințe folositoare”: *Banul de Giuglea*, 4 Lei; — *Henry Ford*, viața și opera sa de Ing. N. Ganea, 4 Lei; — *Oameni de inițialivă*, de Ap. Crulea, 4 Lei; — „Biblioteca agricolă populară”: *Soturi de vițe cultivate în România*, de I. C. Teodorescu, 10 Lei; — *Prăsirea cailor*, de N. A. Dumitrescu, 5 Lei; — *Din traista lui Moș Crăciun*, de Elena Farago, ed. 2, (pentru copii) 35 Lei; — *Domnița Lăcrimioara*, carte pentru copii, ilustrată în culori, de M. Renaud, 50 Lei. *De vânzare la principalele librării din țară.*

— *Misionare*. În 18 Ian. au plecat din Roma 47 sore tinere franciscane pentru misiunile din extremul Orient: Ceylon, India, China. Aici își trăiesc viața între păgâni și idolatri convertind pe mulți la religia lui Hristos. Când vom avea și noi misionari și misionare?

Pe ce se razimă

primatul de jurisdicție al episcopului dela Roma.

II. Primatul Papilor în istorie.

(Urmare din No. 3—1926).

Papalitatea la Sardica (343).

Conciliul roman ținut sub prezidiul Papii Iulius (340) reintegră pe toți cei nevinovați, Atanasie și Marcel, ș. a., dar sentința nu se putea executa, căci stăteau în cale Eusebiana samovolnici, cari aveau în mână pe împăratul. Atanasie rămâne deci în Roma, de unde prevede bisericile cu episcopi.

Papa Iulius, Osie de Cordova și Maximin episcopul de Trevir, văzând marea pacoste ce venise asupra Bisericii din cauza uneltirilor vrășmașe ale episcopilor orientali, intervin la cei doi împărați Constantian al Apusului și Constanție al Răsăritului (Constantin II murise în lupta dintre cei trei frați la 9 April 340), să facă ceva pentru împăcarea celor două biserici. Se decide adunarea unui nou sinod ecumenic la *Sardica (Sofia)* (343), oraș la hotarele celor două imperii. Apusenii vin în frunte cu Osius, cu doi preoți romani reprezentanți ai Papii și cu Orientalii ceilalți, între cari Atanasie și Marcel, fără armată. Orientalii vin sub escorta unui conte cu numele Musonianus și *castrensisul* Hesychius. Sosii la Sardica văd că atmosfera nu e în favorul lor, de aceea, să facă imposibilă orice înțelegere, cer ca sinodul să ia ca fapt împlinit depunerea lui Atanasie și a lui Marcel de Ancyra; adică tocmai pentru ce s'a adunat sinodul: să revizuiască cauzele lui Atanasie și a altora și să stabilească pacea și unitatea credinții. Inzadar

încearcă Hosius să-l capaciteze, promițându-le că s. Atanasie n'are să se mai întoarcă la Alexandria, ci va primi seșun în Spania, orientalii nu vreau să audă. Sub prețxiul că trebuie să sărbătorească vestea unei învingeri a lui Constanție asupra Persilor, se retrag și l lasă pe Apusenii singuri, cu încredințarea lor. Retrăgându-se, eusebiana lansează o enciclică către lumea întreagă, în care îl caracterisează pe Atanasie și Marcel și pe toți ceice i-au primit, îndeosebi pe *Iulle Papa Romei pe care-l țin cauza tuturor retelei (principem et ducem malorum)*.¹ De o așa mișelie au fost capabili acești orientali, sluji mizerabile ale împăraților. Pentru ei un Tedeu a fost mai important decât pacea și unitatea Bisericii lui Crist.

Catolicii nu se lăsară stingheriți de acest reces laș al orientalilor. Cercetează din nou cauza lui Atanasie, Marcel și Asclepa de Gaza, declarându-i nevinovați și excomunicând pe rivalii din scaunele lor; adresează și ei o enciclică către toți episcopii lumii, demascând pe Eusebiana, și către biserică din Alexandria promițându-le reînțoarcerea episcopului lor, și una către *Papa Iulle* în care-i raportează despre tot ce s'a întâmplat, spunând între alte memorabilele cuvinte, cari formează un sprijin puternic al primatului roman: „*Hoc enim optimum et valde congruentissimum esse videbitur și al caput, i. e. ad. Petri apostoli sedem, de singulis quibusque provinciis Domini referant sacerdotēs*“.²) Deci episcopii sunt obligați a raporta întru toate *capului*, adică scaunului apostolesc al lui Petru.

Canoanele dela Sardica.

Dar conciliul recunoaște supremația Papei dela Roma și prin canoanele sale. În aceste canoane, azi de o autenție irepoșabilă, e recunoscut dreptul de apel al episcopilor la *Papa dela Roma*. Aceste canoane, deoarece *prea favorabile* primatului papal, au fost atacate cu furie și muiă tenacitate din partea protestanților, dar azi autenția lor e pusă în deplină siguranță.³) Iată ce spun ele despre dreptul de apel la Roma:

Can. 3 c.: Quod si aliquis episcopus iudicatus fuerit in aliqua causa et putat (se) bonam causam habere ut iterum iudicium renovetur; si vobis placet, sanctissimi Petri apostoli memoriam honoremus; scribatur vel ab his qui examinarunt vel ab episcopis qui in proxima provincia morantur romano episcopo; si iudicaverit renovandum esse iudicium, renovetur et det iudices; Si autem probaverit talem causam esse ut ea non refricentur quae acta sunt, quae de-

¹) cf. Hillarii *Fragm. hist.* III 1—29.

²) Migne Lat 639, 64, Hil, fragm. 2, 9, 13.

³) Vezi literatura lor C. H. Turner. „The genuiness of the sardican Canons' Journal of theological studies, III (902) p. 396 sqq unde este și textul lor critic; Duchesne, *Les canons de Sardique*” *Bessarione* 1902 p. 37; E. C. Babut, „L'autenticité des canons de Sardique”, *Transactions of the third Internat. Congr. for the history of Religions, Oxford 1908, t. II, p. 345—52, Batiffol*; *Buletin anc. litt et arch. chret.* Iulie 1914 și *Zeller, Origines chret.* Paris, Boccard 1918.

creverit confirmata erunt. Si hoc omnibus placet? Synodus respondit: *Placet.*

Con. 7. Osius episcopus dixit: Placuit autem ut si episcopus accusatus fuerit et iudicaverint congregati episcopi regionis ipsius et de gradu suo deiecerint eum, et appellasse videatur et confugerit ad beatissimum romanae ecclesiae episcopum et volerit audiri, et iustum putaverit (ut) renovetur examen, scribere his episcopis dignetur qui in finitima propinqua provincia sunt; ipsi diligenter omnia requirant et iuxta fidem veritatis definiant. Quod si qui rogat causam suam iterum audiri deprecatione sua moverit episcopum romanum ut e latere suo presbyteros mittat, erit in potestate episcopi quid velit et quid estimet. Si decreverit mittendos esse qui praesentes cum episcopis iudicent, habentes auctoritatem a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio (suo) iudicaverit.¹⁾

Aceste canoane iau în apărare pe episcopii cei neîndreptățiți, cum a fost cazul sf.-lui Atanasie și a celorlalți orientali, depuși în contra tuturor regulilor de drept, de o camară episcopală samovolnică. Sinodul le dă drept de refugiu și de apelată la Papa dela Roma. Papa de va vedea de bine să se reia procesul, va designa judecători, de va crede însă că nu trebuie tulburată pacea Bisericii, ce va hotărî acea va fi (can. 3 c.). Poate designa judecători pe episcopii provinciei vecine cu cea din care e episcopul incriminat, sinodul provincial și acestei comisii poate adăuga chiar și un delegat al său (can. 7).

Credem, că nu e nevoie să insistăm, pentru oamenii obiectivi, asupra acestor canoane și asupra valorii lor în dovedirea primatului papal. Că aci propriaminte nu i-se recunoaște nimic nou Papii, care acest drept al său îl deprinse și înainte de sinodul dela Sardica, o știu toți cari cunosc ceva din istoria veche. Ba, cum bine observă p. Batiffol, acest drept al său, de dragul păcii și ca o apropiere de orientali, se restrânge, rămânând a se judeca apelatele de conciliul provincial învecinat, delegat de Papa, în loc de a se judeca la Roma. Aceste canoane n'au intrat niciodată în vigoare în forma concepută de sinodal din Sardica. Papa a primit și-a judecat apelate de ale episcopilor, chiar și orientali, fără a se ținea de cele statorite la Sardica. Ele au rămas o dovadă a primatului papal recunoscut în prima jumătate a veacului IV decâtre toată lumea catolică ortodoxă. Mgr. Duchesne remarcă foarte potrivit:

„Après comme avant le concile de Sardique après comme avant l'année 417, le saint siège se vit déférer des sentences épiscopales et conciliaires. On ne voit pas qu'il se soit borné les approuver ou à les casser, en renvoyant, dans ce dernier cas, le jugement de révision à un tribunal voisin des premiers juges. Au contraire, on le voit toujours juger l'appel, et cela

¹⁾ cf. Turner, l. c.

sans la moindre hésitation sur sa compétence. La procédure créée à Sardique n'existe pas pour lui; il ne s'en autorise pas, il ne la conteste pas. Il se borne à suivre la tradition antique, qui ne paraît pas avoir été, à ses yeux, modifiée par cette législation de circonstance”.

Papa Liberie

După secesiunea rușinoasă a orientalilor sinodul din Sardica trimite o delegație către împăratul Constanție II rugându-l, să lase episcopii reabilitați de sinod, să-și reocupe scaunele. El nu se învoiește. Într'aceste moare intrusul Grigorie al Alexandriei și Atanasie se poate renapoiia în dieceza sa între aclamările unanime ale credincioșilor săi (25 Iunie 345). Astfel domni pace și liniște dela 346—350. Dar orientalii intriganți nu se putură odihni văzând că Atanasie urmează a-și câștiga de partea s'a toți pe episcopii Orientului. De aceea intensificară stăruințele pelângă împăratul lor să pună capet niceismului. Momentul era propice: Constanție învingând pe rivalul său din Apus, Magnetius, devine singurul stăpân al celor două imperii

Papa Liberie, urmașul zelosului Iulie, văzând pericolul ce amenință iar, din partea orientalilor, pacea bisericii, insistă pelângă Constanție să se convoace un sinod mare la Aquileia, care să împace cele două părți ale Bisericii, unindu-le în credința definită la Nicea. Împăratul răspunde cu convocarea unui sinod la Arles, unde prin un edict constrânge pe toți cei prezenți să iscălească catirisirea lui Atanasie, spre cea mai mare mâhnire a Papii.¹⁾

Papa văzând nereușita sinodului din Arles, insistă pe lângă convocarea unui alt sinod, la care să ia parte toți orientalii și toți apusenii și să iscălească toți credința dela Nicea. Sinodul se și adună la Milan, dar urmările lui fură și mai tragice: toți marii episcopi, ai Apusului fură amenințați cu moarte și exil, dacă nu iscălesc osândirea lui Atanasie. Mulți au iscălit; somități morale însă ca Dionizie episcopul Milanului, Eusebie de Vercelli, Lucifer de Cagliari, Paulin de Trevir, ș. a. nu se plecară, de aceea trebuiră să ia calea grea a exilului.

Dupăce doborîră pe marii reprezentanți ai catolicismului nicean, toată puterea lor perversă o îndreptară împotriva Papei Liberie. „Nu l cruțară nici pe Liberie episcopul Romei celei mari, zice sf. Atanasie. Nu i a împiedecat considerația că e tron apostolic și că Roma e metropola României... Iși ziceau:

„De vom dobândi pe Liberie, îi vom avea încurând pe toți”²⁾. Constanție trimite un om de curte să l convingă pe Liberie cu daruri și cu alte vorbe bune. Liberie protestează zicând, că nu poate osândi

¹⁾ v. Hil. fragm. VI, 3.

²⁾ Atan. Hist. Arian. 35 E bine să amintim aci și mărturia scriitorului păgân Amnlanus Marcelinus (XV, 7, 10) despre autoritatea Papi: „Id enim ille (Constantius) Athanasio semper infestus... auctoritate quoquo potiore (cf. „potior principalitas” sf. Irneu) aeternae urbis episcopi firmari desiderio nitebatur ardenti: (de ce?)”.

pe Atanasie, pe care l-a găsit nevinovat sinodul din Roma apoi cel din Sardica". *Aceasta nu o admite „eclesiastica regula”, noi n'am primit niciodată o astfel de trădanie dela Părinți, pe care și ei o primiseră dela fericitul și marele Apostol Petru. Iar dacă împăratul vrea pacea Bisericii, atunci adune un conciliu bisericesc, departe de palat, unde să nu fie de față nici împăratul, nici conte, nici alți amenințatori... și să se subscrie credinței ce-au hotărât-o Părinții la Nicea.*¹⁾ După o asemenea cutezanță Papa fu ridicat noaptea din Roma (de frica mulțimii) și dus la curtea din Milan, unde urmă un interegator, care ni-l comunică Sozomen (IV, 11), și Teodoret (H. E. II, 16). Împăratul după ce vorbește mai frumos cu el încercând să-l înduplece să catirisească și el pe Atanasie, nervos pentru atitudinea fermă a lui Liberie, erumpe:

„Ce, atâta numeri tu în lume, de singur cutezi a mai susține pe acel om fărădelege (Atanasie), și tulburi pacea lumii întregi?”

Liberie: *Sunt mândru că sunt singur; în timpurile vechi nu s'au găsit decât trei cari au perseverat în adevărata credință.*

Euncul Eusebie: *Cum, lu asameni pe stăpânul nostru cu Nabucodonosor?*

Împăratul: E vorba de un lucru... Vrei pace? iscălește, și te vei întoarce la Roma.

Liberie: Mi-am luat rămas bun dela trații mei din Roma. Legile bisericești sunt mai presus decât rezidența la Roma.

Împăratul: Ai trei zile de cugetare: iscălești te înforci la Roma; nu iscălești, alegeți locul de exil.

Liberie: Trei zile nu vor schimba hotărârea mea. Exilează-mă unde vrei.

După 3 zile Liberie fu exilat în Berea Traciei. La plecare Constanție vrea să-i dea 500 de *solidos*; papa refuză zicând „dă-i împăratului că are nevoie pentru soldații săi!” Împărăteasa încă-i trimite în ascuns, dar nici dela ea nu primește. Insuș eunucul Eusebie, care se purtă necuviincios cu Papa când cu audiența, îi oferă o sumă de bani pentru cheltuieli, Papa refuză zicându-i să se facă mai întâi creștin.

Trei ani a stat Liberie în exil. La insistența poporului din Roma și a lui Constanție, de dragul păcii, și mai ales că și sf. Atanasie și Hilarie aveau aceiași atitudine, Liberie subscrie o formulă de credință compusă de Vasile al Ancyrei, care poate fi și catolică: adică Fiul e *homios to Patri ka'usian ke kata' panta*: asemenea cu Tatăl în substanță și în toate. Prin aceasta nu trădă credința catolico-ortodoxă, cum le-ar plăcea unora, ci a făcut un gest de abnegare de sine, trecând peste o formulă de credință, care despărțea sufletele de altfel unite prin mărturisirea aceleiași credințe. Nu formulele, ci esența e principalul. Formulele de dragul păcii se pot și

sacrifică, numai esența credinții să nu sufere scădere și vătămare!

După rentoarcerea lui Liberie la Roma, instigatorii ariani mai ținură cu ajutorul împăratului două sinoade: la Rimini (apuseni) și Seleucia (orientalii) în 359, unde se tradă din noi credința niceană, dar Papa nu aprobă aceste sinoade. Abia că muri Constanție la 3 Nov. 361, și începu restaurarea credinței niceane pe toată linia. Cel dintâi care condamnă cele statorite la Rimini și Seleucia fu Papa Liberie.

Sinodul din Lampsac recurge la Papa.

Dacă aceasta rastabilre a credinței niceane se putu face ușor în Apus prin zelul neobosit al marilor episcopi de Roma, Vercelli și Poitiers, și sub scutul indiferentismului religios al lui Valentinian (împărat după Iulian și Iovian), în Orient favorizarea arianilor prin Valens, coregentul lui Valentinian, fu mare piedecă a acestei restabiliri. Orientalii însă sătului de samovolniciile fără pereche ale episcopului arian din Constantinopol, Eudoxie, caută nou sprijin la Papa Liberie. Un sinod se ținu la Lampsac în a. 364 cu mai bine de 60 episcopi. Aceștia trimit o delegație la Papa rugându-l să-i primească în comuniunea sa. Papa-i primește cam cu rezervă. În fine, după ce aceștia se lapadă de învățătura cea fără Dumnezeu a sinodului dela Rimini și primesc credința cea catolică statorită la Nicea, îi primește dându-le scrisori de împărlășire.¹⁾

Orientalii se pun sub scutul Papii

Orientalii delegați ai celor 64 episcopi din Lampsac, înaintea de-a pleca mai orânduiesc o afacere. Iată ce cer ei dela Papa: „Dacă unul dintre noi, sau din episcopii ai căror mandatori suntem, vor fi acuzați de cineva (aluzie la Eudoxie al Cp-lui), Sfinția Ta (Papa) prin scrisori vei designa judecători episcopi ortodocși în fața cărora să apară cel acuzat”.

Aceasta cerere e o confirmare acelor hotărâte la Sardica; ba mai mult chiar, căci aici *Orientalii îi recunosc Papii dreptul de-a delega judecători nu în for de apelată, ci de prima instanță.*

Mai mult chiar, unul dintre delegați, Eustatie de Sebaste, era depus de partida ariană a lui Eudoxie al Constantinopolului. Papa îi dă scrisori de rehabilitare și comuniune, pe cari sinodul din Tiana le primește. Această reșezare în scaun o recunoaște și sf. Vasile, deși vrășmaș lui Eustatie²⁾. Această întoarcere cu încredere a Orientalilor către episcopul Romei, ni e dovadă ce vedeau și ce credeau ei în persoana acestuia: o *autoritate cu dreptul de-a interveni în afacerile interne ale Orientului.*

La a. 370 la Roma se ținu un sinod al întregului episcopat apusean în vederea restabilirii niceismu-

¹⁾ cf. Socrat, IV, 12; Sozomen, VI, 11

²⁾ cf. S. Basil, ep, 263

¹⁾ Atan. Hist. Arian, 35.

lui pe toată Italia. Sinodul scrie o enciclopică episcopilor din Iliric în care îi provoacă să primească legea cea publicată de cei 318 părinți și „de delegații preasfântului episcop al Romei” și să se lapede de cele hotărâte la Rimini, căci acelea „deoarece lipsea de acolo episcopul Romei, a cărui voce trebuiau s'o asculte mai înainte de toți, n'au nici o valoare“¹⁾

Rolul de apărători și susținători ai doctrinei definite la Nicea, ce-l atribuim Papilor, mai apare și din nenumăratele cereri și consultațiuni de credință ce fură adresate în ultimul sfert al veacului IV și cel dintâi al veacului V din toate provinciile imperiului roman (Spania, Galia, Africa, Iliria, Orient etc.) către episcopii Romei. În răspunsurile lor Papii nu încețază a accentua, că numai aceia pot fi socotiți a fi în comunione de credință cu Scaunul lui Petru, cari mărturisesc nealterat ceea ce au hotărât cei 318 Părinți la Nicea.²⁾ Împăratul Teodosie cel Mare, care la 27 Februarie 380 dă un ordin imperial, prin care legea niceană o face obligatoare pentru toți, de model și măsură de unire designează pe episcopul Romei zicând: „Vrem ca toate popoarele de sub stăpânirea noastră să țină acea religione pe care a dat-o sf. Petru Romanilor și care o ține de prezinte pontificele Damas“.³⁾

Astfel s'a dovedit scaunul roman în decursul arianismului cel mai vâjnic și mai puternic apărător și susținător al dreptei credințe catolico-ortodoxe.

C) Cauza lui Meletie și Flavian episcopi de Antiochia.

Alipirea bisericii alexandrine și a bisericii universale întregi către Biserica Romei n'a arătat o arianismul în de-ajuns. Pentru biserica alexandriană ne mai putem doar însemna că și episcopul Petru, urmașul sf. lui Atanasie, fu scos de ariani din scaun fugi la Roma, de unde, după un exil de un an și mai bine, se întoarse cu o scrisoare dela Papa Damas, care-l reintegră în scaun și-l recunoscu episcop legitim al Alexandriei.⁴⁾ De unde atâta putere în episcopul roman? Putere căreia nui contrazic nici episcopii orientali?!

Dar marea biserică a Antiochiei încă ne servește un caz, care dovedește supremația spirituală a Romei în v. IV. E vorba de cazul Meletie, Paulin și Flavian (schisma antiochenă).

La anul 361 episcop al Antiochiei e ales de majoritatea arianizantă, Meletie. În oraș mai exista o mică fracțiune ultraortodoxă: eusthalianii de pela 330, când fu exilați sf. Eustatie. Meletie e scos din scaun

¹⁾ cf. epist. *Confidimus* la Coustant p. 432—7.

²⁾ Vezi toate aceste răspunsuri la *Batiffol*, *Siège Apostolique*, Paris Lecoffre, 1924, pp. 151 urm.

³⁾ *Cunctos populos, quos clementiae nostrae regit temperamentum, in tall volumus religione versari quam divinum Petrum apostolum tradidisse Romanis religio usque ad nunc ab ipso insinuata declarat, quamque pontificem Dumasum sequi claret...* cf. *Cod. Theod.* XVI, 1, 2 p. 833.

⁴⁾ *S. Socr.* IV. 37; *Jaffé* 239.

decătre Constanție II, în locul lui e pus *Euzoios*, creatura lui Constanție. Lucifer Calaritanul din Sicilia, fiind atunci în Orient, hirotonește la rezezeală un episcop pentru eustafiani, pe preotul lor *Paulin*.

Așa că Antiochia la a. 362 are trei episcopi: Meletie, Euzoios, Paulin. (Apolinarie mai hirotonește un al patrulea pe *Vitalis*). Care e episcopul legitim al marelui scaun din Antiochia? Cine va decide?

Sf. Vasile cel Mare papist.

Cel mai de seamă om al ortodoxiei-catolice orientate de pe aceste vremuri, sf. Vasile cel Mare, episcop al Cesareei în Capadocia, simțea mai tare durerea și rușinea pentru aceasta uricioasă desbinare a Antiochiei. El concepe ideia de-a recurge la Papa dela Roma „care să trimită oameni apți a-i reduce pe cei rătăciți“. De aceea scrie el și sf. lui Atanasie al Alexandriei să trimită împreună cu el legați la Roma la Păpa Damasus: „ad episcopum Romae scribere ut res nostras invisat (episkepsasthai), ... ipse hoc negotium propria auctoritate aggrediatur, eligendo homines idoneos ... ad eos qui apud nos perversi, corrigendos“¹⁾.

De acea scrie el și Papei Damas cu multă amărăciune să intervină, ca odinioară înaintașul său Dionizie, în afacerile tulburate ale bisericii orientale, căci altfel vor pierde credința.²⁾ La fel face și Meletie, pe care-l susține sf. Vasile.

Papa primește cu rezervă recursurile lor deoarece Papa înclină spre Paulin și nu spre Meletie, ca sf. Vasile. Aceasta susținere a lui Paulin, vechiul ortodox, din partea Papii, făcu pe sfântul nostru Vasile să aibă cuvinte amare pentru Papa în câteva epistole de-ale sale³⁾. Autoritatea lui supremă n'a negat-o însă nicio dată, ci a mai recurs la ea. La a. 377, la insistința lui Vasile și-a altor orientali, se ține un conciliu la Roma, care depune pe doi episcopi orientali: Apolinarie al Laodiceei și pe Timoteu al Beritului, (pe acesta la cererea propriilor săi credincioși⁴⁾, dar în cauza lui Meletie și Paulin nu s'a adus nici o hotărâre. Meletie nu și-a putut câștiga recunoașterea Papii nici prin influința sa arătată la sinodul din Antiochia (379) și cel din Constantinopol (381), care a votat can. 3, nerecunoscut de Papi nicio dată, și a introdus, ca o paralizare a influinței Romei asupra Răsăritului, sistemul de sinoade imperiale „diecezane“.

(Va urma).

¹⁾ cf. ep. 69 sf. Vas. către sf. At., *Migne G.* 32, 432 s.

²⁾ *Nos hos (malorum) unicam expectavimus solutionem ut misericordia vestra nos inviseret* (tin tis imiteras evsplanchnias episkepsin). *Nos semper consolata est mirabilis Vestra Caritas praeterito tempore... Vos per litteras obsecramus ut ad opem nobis ferendam excitemini... Omnino nihil exposcimus novi, sed... usitatam... Novimus enim... Dionysium, bb. illum episcopum... invisisse (episkeptomonon) per litteras Ecclesiam nostram Caesareensem... Quare, nisi iam ante submersione excitemini, paulo post nec quibus manum porrigatis inventuri estis, omnibus sub haeresis potestatem reductis“.* ep. 70 lb. 433. Tot la fel scrie și episcopilor apuseni, cari, zice sf. Vasile, au „charisma pietatis“ prin care pot deosebi falșul de adevăr. ep. 263 lb. 980 B.

³⁾ v. ep. 215; 239 *ibid.*

⁴⁾ cf. *Batiffol*, o. c. p. 106 sq.

Figuri de Convertiți.

Convertirea lui Giovanni Papini.

Ion Fântănar, teolog.

Cu cât a fost mai necredincios un convertit înainte de conversiunea sa, cu atât apare mai evidentă lucrarea grației divine în sufletele oamenilor; cu cât este cel convertit mai cult, mai genial și mai extraordinar, cu atât este mai eclatant triumful adevărului evanghelic. Considerată sub aceste aspecte întoarcerea la catolicism a lui Giovanni Papini, avem înaintea noastră o strălucită dovadă a afirmăției de mai sus, pentru că faimosul florentin a fost un necredincios în accepțiunea adevărată a cuvântului și în acelaș timp a fost și este un genial erou al gândirii, un scafandru îndrăzneț al adâncimelor cunoștințelor și alături cu d'Annunzio este cel mai de seamă scriitor contemporan al Italiei.

Giovanni Papini este fiul Toscanei. Este descendentul acelor generații cari au născut pe Dante, pe Leonardo da Vinci și pe mulți alții, cari aveau misiunea să dea culturii omenești o nouă înfățișare prin inaugurarea Renașterii. Papini s'a născut din părinți catolici și poate, în înconștientul său trăia catolicul, însă cele dintăiu și încă alte multe preocupări intelectuale excesiv greșite și probabil influența tatălui său, îi deschid calea spre indoieli și spre un penibil indiferentism religios.

Motivul fericitei sale întoarceri se pierd în sbuciumul unei vieți superioare, în înfrângerile și rușinoasele falimente ale unei vieți de boem și însfârșit în susceptibilitatea unei vieți de artist, conștient — din păcate prea încrezut — de genialitatea și misiunea sa. E ciudată această viață, care nu este una singură, ci o succesiune a mai multor vieți în acelaș subiect. Este de un interes deosebit să facem cunoștință cu aceste vieți, pentru că, sunt sigur, aproape toți ne vom recunoște în una, sau în mai multe dintr'însele. Vom recunoaște stăruinși, vom regăsi înfrângerii de ale noastre, poate și icoană fidelă a situației prezente a sufletului nostru. Și cine știe dacă nu vom da, în această viață multiplă și plină de învățături zguduitoare, de niște semne, cari prevestesc soarta în veșnicie a sufletului nostru.

Viața lui Giovanni Papini e similară cu opera sa. În orice caz autobiografia sa „*Un om sfârșit*” (Un Uomo finito) reprezintă într'atâta desfășurarea vieții sale până la 1912, încât fine locul unei „mărturisiri”, ce suntem dedați să așteptăm dela ilustrii convertiți. De fapt opera „*Un om sfârșit*” este aceea ce cuprinde motivele conversiunii sale, ea este aceea ce reprezintă în cincizeci de capitole — ca cincizeci de răni urite, copleșitoare, infectate una de alta și vin-

decate una după alta — o viață, ce se poate rezuma așa: goane repetate după adevăr, tot atâtea sdruncinări tragice din pricina neafării adevărului, până'n sfârșit, după un surmenaj cerebral bineșimțit și după un faliment criteriologic definitiv și hotărîtor, proșternarea cu trup cu suflet, cu uimitoarele însușiri ale filozofului, cu minunatele daruri ale artistului, înaintea Mântuitorului Hristos. Aceasta din urmă — conversiunea însăș — n'o cunoaștem din „Un om sfârșit” ci din „*Istoria lui Crist*” (Storia di Cristo), pe care asemenea avem s'o prezentăm.

„*Un om sfârșit*” nu este o operă obișnuită. Chiar geniul său literar — în cadru de roman o scrutare a „eu”-lui să propriu, un studiu psihologic cu reflecții la stările din trecut — e ceva necunoscut până la Papini. Și aici este de remarcă că atunci când scrie această operă (în 1912, la vârsta de 30 de ani), nu este încă convertitul de azi, este numai discreditat față de „eu”-l său și scârbit de metodele pe cari le folosea pentru găsirea adevărului încă negăsit și astfel ajuns la timpul suprem de a se întoarce la Dumnezeu, nu din alte motive, decât din trebuința internă a unui suflet de rară genialitate. Dar pentru aceasta din urmă a trebuit să treacă câțiva ani.

Autobiografia aceasta, care copleșește atenția și interesul cititorului prin exuberanța unui roman puternic, pe lângă împărșirea în cele cincizeci de capitole, are și o împărșire muzicală, o împărșire ce au marile creațiuni simfonice. E și nemerită această împărșire în unități muzicale (*Andante, Appassionato, Tempestoso, Solemn, Lentissimo, Allegretto*; fiecare din aceste cuprinde câte-o capitole) pentru că „*Un om sfârșit*” este o simfonic adevărată, este simfonia superbiei, este simfonia orgolioasă a unor dorinși ce depășesc chiar și marginile imensității cosmice și erupă într'ua fortissimo „vreau să fiu Dumnezeu, atotputernic, alotștiutor”.

Mai mare decât toți cei mari: Papini.

Expunerea vieții sale o începe printr'un „andante” patetic și plin de regret, cu evocarea copilăriei sale lipsite de bucuriile acelea, ce formează esența copilăriei. Cugetarea serioasă, reflexia filosofică, precoce, este aceea ce nimicesc pentru el vroja celei mai fericite vârste. Copilul sfios, stingher, părăsit de însăș ființa sa de copil, copilul pentru care n'au existat prieteni și societate și care n'a simțit nici măcar căldura unei case părintești, este curând mântuit de grozăvia singurătății prin moartea de a ști. Giovanni, abia introdus în misterele abecedarului, descoperă într'un colț părăsit al casei, un coș de cărți, biblioteca familiară. Citește cu pasiunea unui copil prea curând înțelegător și apoi fiind un intelect bine plămădit și meditează. Iată ce spune despre unele din aceste lecțiuni:

¹⁾ Traducerea românească de Gh. Călinescu, București Cultura Națională 1925.

„In cărțile acelea găsi și primele îndemnuri la meditare. Erau scolo, în fundul năzdrăvanului coș și vreo cinci sau șase cărțicele verzi (amestecuri volteriene de un compilator raționalist) unde se dădămă Dumnezeu și sfântă teologie și se luau în răs basmele Bibliei și preoții catolicismului. Recunoscuți, mai apoi, cât de grosolană și nesigură eră acea apologetică ireligioasă, dar îi datorese și ei, de bine, de rău, că sunt un om pentru care Dumnezeu n'a existat niciodată. Fiu al unui tată ateu; botezat pe furis și crescut fără predici și țără liturghii, n'am avut niciodată aceea ce se chiamă „criza sufletească“, „noaptea lui Jouffroy“ sau „descoperirile morții lui Dzeu“. Pentru mine Dzeu n'a murit niciodată, fiindcă niciodată n'a fost în sufletul meu“.

Astfel bălatul de 10—12 ani, descătușat de ideea lui Dzeu, îndată ce părăsește băncile școlii primare e preocupat cu problemele cele mai generale, cele mai filosofice ale existenței și-și pune de gând să știe totul; n'are nici o ocupație predilectă, ci, cu o ambiție necontrolată, vrea să cunoască tot ce se poate cunoaște pe lumea aceasta. Dar nu numai atât! Incurând se manifestă — ceea ce e propriu geniului — puterea de acțiune. Incepe să scrie; vrea să scrie ceva extraordinar, ceva ce n'a scris încă nimenea. Și aceasta nu putea să fie altceva, decât o enciclopedie perfectă, extraordinară:

„Imi propusei deci să fac o enciclopedie, scrie Papini, care să conțină nu numai materia tuturor enciclopediilor din toate țările și din toate limbile, ci care să le întrecă (în conținut și în perfecțiune); . . . o lucrare nouă, făcută după dicționarele, manuale și cărți recente și speciale, din toate științele istoriile și literaturile“.

Însă pelângă tot donjuanismul său cerebral, nu poate să termine această enciclopedie; se desgustă deja la „A“. Ii vine atunci ideea să scrie o istorie universală. Dar nu numai istoria evenimentelor omenești, ci istoria tuturor lucrurilor. Iarș ceva extraordinar, ceva de tot perfect! Dă însă de o ciudată problemă: începutul lucrurilor. Pentru rezolvirea acestei probleme începe să studieze toate religiile și literaturile; studiază cartea Facerii, și face o interpretare raționalistă a Hexaameronului. Însă, obosit de munca grea a cercetărilor, renunță la faimoasa istorie universală și se hotărăște să construiască o istorie a literaturii universale, dar nu după limbi, nici după curente, epoci, sau autori, ci după subiecte, socotind că va ajunge mai ușor la cunoașterea primelor cauze ale existenței. Se vede însă silit a renunța și la aceasta și-și pune de gând să facă o istorie a literaturilor neolatine. După ce vede că nici aceasta nu poate s'o facă după dorința sa extravagantă, studiază temeinic numai literatura spaniolă și și din aceasta numai o perioadă.

Iată de la orgoliosul „tot“ e redus la specia-

lism. Dar încă nu înveșă minte; încă tot visează că va ști mai mult decât ceilalți oameni, că va, avea mai multă putere în universul acesta, decât oamenii de toate zilele:

„Toată viața mea, și după asta, a fost așa — un veșnic avânt spre tot, spre univers, — pentru o recădea apoi în nimic sau după gardul unei grădini de zarzavat: o înlănțuire de ambiții uriașe și de renunțări prăbușitoare.“

E un băiețandru de 15—16 ani, îmbrăcat modest, firește, nebăgat în seamă de trecători, cari nici nu bănuiesc că în trupul acesta modest se ascunde un suflet, care vrea să cunoască totul și prin excelență aceasta vrea să fie cel dintâiu între oameni, să fie mai mare decât toți cei mari. Și Papini nu este acel om, gândul cărui să vegezeze, nu știu prin ce colțuri ascunse ale sufletului său. Hotărîrea luată numai decât se revarsă asupra întregii sale ființe; tocmai aceasta e tragicul vieții sale: el își trăiește gândurile sale; când face cunoștință cu un sistem filosofic acesta nu-i servește lui numai ca metodă de cunoaștere, ci numaidecât ca doctrină de viață. Teoria trebuie tradusă în practica vieții, iar viața trebuie trăită din plin, zice Papini. El vede scopul fixat: a deveni mai mult decât toți ceilalți. Știe foarte bine că diferența specifică, care-l va scoate pe el din noțiunea ordinară de „om“ nu poate să fie altceva, decât superioritatea sa intelectuală, gloria de a afla în mod precis adevărul, monopolul de a vedea lucruri, pe cari oamenii ceilalți nu văd. Ce eră să facă altceva, decât să renunțe la tot ce numim noi viață obișnuită, plăcere și zâmbet și să muncească din greu, să studieze, să cerceteze. N'are nimic comun cu viața obișnuită; trăiește singur pe câmpia solitară, mohorită, aspră, dar poetică a gândurilor sale.

Întâm în partea de „sppassionato“ a simfoniei

TIPIC.

21 Februarie. Dumineca Întâie a Postului (a Ortodoxiei) și Cuv. Păr. Timotei și Eustatie. v. 4.

Sămbătă la Însărat pe 6, ale înv. 3 și ale Triodului 3 Mărire-Și-acum dogm versului. Intrat Prohimenul zilei. Sthioavna înv. Măr. și acum, dela Sthioavna din Triod.

Trop. înv. Mărire: Trop. ortodoxiei din Triod. Și acum: a Născ. v. 2.

Duminecă la Măneacă. Troparele ca sămbătă scl. cum s'a arătat în 7 Febr. la Dum. lăc. de carne. Catavile Triodului: „Adâncul mării . . . La cănărea a IX-a Măreste și Ceeace ești.. v. 4. Evangh. și luminat înv. a 4-a Mărire-Și-acum, Luminat Triodului. Lautele pe 4, ale înv. 2 și ale Triodului 2. Mărire-Și-acum: Presbiterov. Doxologia.

La Sf. Liturghie. Fericitile v. 4. După intrat: Trop. înv. Măr. Și-acum, Condacul Duminecii din Triod. Apostolul ș. Evangh. Dum. I din Post scl. ale Liturghiei Sf. Vasile cel Mare.

La însărat (22 Febr. Aferea moaștelor SS. Mart. din Ev.) pe 6, ale Peninței (vezi la sfârșitul Triodului la v. 4.) 2, ale Mîniei 2. Mărire-Și-acum, din Mîniei. Intrat Prohimen: Dă-tai moștenire . . . Sthioavna cu Mărire-Și-acum, din Triod, scl. cum s'a arătat în Dumineca brânzei la însărat.

28 Februarie. Dumineca a 2-a a S. Post și S. Păr. Vasile Mărt. și Procople Decapol v. 5.

Sămbătă la Însărat pe 6, ale înv. 3 și ale Mîniei 3.

Măr.Și-acum, dogm. v. 5. Intraț. Proh. zilei. Sthoavna cu Măr.Și-acum. ale inv. Trop. inv. Măr.Și-acum a Născ v. 5.

La Mănecaț. Troparele ca Sămbătă, Sodelnele inv. Trop. inv. Bine ești cuvântat . . . Antif v. 5. Ev. inv. a 6-a Invierea lui Hristos și Ps. 50 U-ile penit. nlei . . . Și acum: Cărările . . . Sthira: La mulțimea. Catavasi: Deschide-voiu . . . Luminat inv. a 6-a Măr.Și-acum. Luminat Tridului. Laudele pe 4, ale inv. 2. și ale Trid. 2. scl.

La Sf. Liturgie. Fericitrile v. 5. Trop. inv. Măr.Și-acum. Cond. Tridului Apost. și Evangh. Dumin. a 2-a din Post. scl. ale Vasliovei.

La Inșdrat (1 Martie S. Eudoch'ia) pe 6, ale pruiliniei 2. ale Tridului 2 și ale Mineiului 2. Mărire-Și-acum din Mineiu. Intraț Prohimen: Să nu întorci . . . Sthoavna cu Măr.Și-acum. dia Trid. qcl. vezi Nrul 5 anul 1925.

— Misă —

Schițe de predici.

A) Duminica I. in post.

„In sudoarea feții tale vei mânca pâinea de toate zilele, până te vei reînloare în pământ, că pământ ești și în pământ vei merge”. Gen. III. 19.

Intr. Vremea postului e vremea pocăinței, reînloarecei dela păcat. Adăți aminte de cele patru lucruri de pe urmă ale tale și în veci nu vei păcălui.

Tract. I. Nu Dzeu a creat moartea; nu a făcut Dzeu pe om să moară. Dzeu cu mult este mai bun, decât să creze un lucru așa dureros; este cu mult mai frumos decât să facă un lucru așa urit. Moartea a făcut-o păcatul. — Păcatul strămoșesc. Cât de frumos este omul! Este domnitorul pământului. Domnește anume peste pământ, ci a pus frâu apelor și a încălecat vâzduhul. „Ce este omul . . . Evrei II, 6, 8. Omul își uita de Dzeu „Ce ai ce nu ai primit? I. Cor. IV. 7. El crede că dela sine are toate. Vine moartea. Vei fi urit de oameni, te vor părăsi, te vor pune în pământ, te vor uita. Vei fi mâncarea viermurilor. Orozav, nemărit neavând chip”.

II. Murnai moartea celor răi este amară. Moartea este soșirea acasă. Pe cei drepi îi așteaptă Părintele lor. Cum așteaptă zilerul să termine lucrul! Cum așteaptă călătorul să ajungă acasă! Așa se cogăte cei drepi la moarte. „E dulce a muri, dacă trăim în evlavie” Sf. Aug. încătr-o are lemnul mai multe crengi, în acolo cade”.

Inch. „In toate seplele tale adu-ți aminte de lucrurile cele de pe urmă ale tale” Sr. VII 40. Când sună ceasul, când apune soarele, când ne culcăm. Fți gata! . . . Mat XXIV, 44.

B) Dum. II in post.

„Și precum este rânduit oamenilor odată să moară, iară după aceea judecată” Evrei IX 27.

Introđ. Descrierea judecării din urmă.

Trat. I. Va fi judecata lumii, judecata din urmă. „Bărbați Galileeni ce stați . . .” fapt. Anost. I 11. „Fiul omenesc va veni în mărirea Tatălui . . . Mat. VI. 27. „Iară când va veni Fiul omenesc . . . Mat. XIV. 29-31. „Iară când va veni Fiul omenesc . . . Mat. XXV. 31 „Iarna arborii sunt la fel, vara însă se pot deosebi cei fructiferi de cei uscați. Acum cogătam că un om este ca celălalt la judecata lumii cei buni se vor putea deosebi de cei răi”. Sf. August.

II. Este de lipsă să fie judecata lumii, ca să se facă lumină, a) In lume mulți răi sunt slăviți, cei buni defăimați, de mulțorii celor răi le merge bine, celor buni le merge rău, cei buni nu se fericesc. b) Să se vadă ce stricăciune a făcut ateii, părintii cei răi, urmarea păcatelor străine. c) Lui Hristos să-i se dea onoarea cuvenită. Tratarea Iudeilor cu Hristos. Tratarea păgânilor cu creștinii cei dinlă. Cei ce injură pre Hristos. Cei ce nu cred în El.

Inch. Infr coșată va fi judecata lui Hristos! Ce judecată putem aștepta noi?

— Ami. —

Retinex Dr. Lazarescu, „legea rom”. Oradea. A răspunde pamphletul Dr. din Nr. 2 al „Legii” ar însemnă a ne cobori la nivelul ce vă caracterizează. Plăcerea aceasta nu vi-o putem face. Vă mulțumim dar din nou cu un telefon

1°. Că noi am admis și numai pentru un moment, că sf. Petru n'ar fi fost episcop la Roma — dovedește nemărginita Dr. confuzie, care se vede n'ați auzit niciodată de forma dialectică numită: *supposito non concessio*. — 2°. Că folosim autori germani? Dar cine citează în acelaș articol de trei ori proverbe nemțești? Cine s'a doctorat la Cernăuți? Cine folosește pe Möhler și pe Kurtz? Batifol și neamț? Adorabil tip de „savant” ortodox! 3°. Vă considerăm descalificat din punct de vedere științific și moral, până ce pervertiți și insinuați altora păreri și fraze ce nu le-au zis niciodată! Unde am folosit noi „năciune” ori „dispusăciuni”? 4°. Problema o înțelegem și noi: *unirea religioasă a Românilor*: dar nu in ortodoxie, care, ne scuzați, n'a adus românismului nici un bine. Vă rugăm să ne spuneți, ce bine *moral* sau *cultural* a adus ortodoxia neamului nostru? A pornit din ea ceva mișcare, inițiativă, națională, culturală mai înaltă? afară că ne-a încătușat în hainele slavonismului orb, tămpit și fără vlagă? Azi ce aport cultural, moral, național și religios ne poate da o ortodoxie care nu e capabilă să salveze moralitatea *individuală, familiară, socială*; in care și treptele cele mai înalte ale ierarhiei — se spune — sunt bătute de valorile imoralității? Tot ce faceți bine in ortodoxie au nu e copiat dela noi: obiceiul de a predică și de-a catehiză regulat, reuniunile de pietate etc.? De ce ideie *originală* e capabilă ortodoxia Dr.? 5°. Urmașii lui Șaguna, care-a furat pe Ecatertina Doamnă pentru Ungurii lui Iubiți, ai lui Mangra, care și-a vândut sufletul Ungurilor (și era să-și vândă și neamul), acelor ce-au blestemat armata română, vor da lecții de patriotism urmașilor lui Inocenție Micu, Samuil Vulcan și Mihai Pavel, cari au făcut mai mult pentru neamul românesc decât toată pravoslavia bizantină?! Mergeți in Basarabia (calendarul!) Macedonia și la București (cazul recent cu respingerea dela Univerșitate a dd. Scriban — Pișculescu) să predicați patriotism, nu nouă dela cari puteți învăța și dv. multe lucruri bune. 6°. Piedecă sufletească între noi și dv. nu e nici una, doar necreșterea și necuviința Dr. prin care mereu ne insultați și ofensați. Noi suntem gata ori când la colaborare, căci știm că aveți încă multe de învățat dela noi. Incolo Vă salutăm fără supărare, cu dorința doar' ca Dumnezeu să vă lumineze și să vă îmbianzească Apropoz! Am aflat și pe inspiratorul Dr. asupra incidentului dela liceul de fete. Să vă fie de bine!

— Abonamente achitate: Cj. par.: Pomii, Velis, Sântandrei, Bellia, Sombos-g Doba, Boesig Fărnaș, Isrău, Șiria, Chiug, Dindești, Valea-lui Mihai câte 120, Presaca 60 Lei pe a. 1925—26; Doba, Bellia, Bozina, Chiug, Cordău, Necopoi, Busog, Vașad. Ciuleșb, Minisul-de sus, Nădăc, Gurba câte 120 Lei, Valea Vinului 60 Lei pe a. 1926. Dr Anca I. dir. Loco. Racoța I. Cănaș, Fersigan I., Dr Banc Gh, Gaina V., Căp. Popescu-Necșești, Deju P. profesor. Bolcași A. jud. Marghita, Căpitan Niștor, Rusu Grigore, Dr. A. Pop Loco câte 120 Lei, Ghenghe L. prof. 60 Lei pe a. 1925. I. P. S. S. Arhiepiscop Cisar București 200 Lei, Dr Anca I. dir. Loco, Modii V. Beius, Ghiurița V. Făget, Dr Pop Oct. prim-ioris. Carei-Mari, Pleș I. inv. Iepure I. prof., Dr Chiș I. adv. Marghita., Dr Ft. Mihaly adv. Sighet. Mircea A. adv. Ardu I. Curdaru I. Cluj, Bejan I. Ticvanul Mare. Dr Chiș D. senator. Fritea A. dir. Loco, Biaga E. Hodis, Maghiaru I. adv. București, Ngy Gh. prof. Beius, Căp. Leluj Rvsmul Stan Ilie canonic, Al Malor Săfrescu, Subl Mureșan D., Olariu V. FR. Șincal Traian not. public Arad, Os tan P., Dehlean P. Băzava, Fogas L. canabil Rvsmul Ghera Al. vicar Carei-Mari, Dr Pop Ș. prof. teolog. Caroneșbes, Dr Hossu I. dir. CFR. Cuj, Vancu I. dirig. poștei Vascău câte 120 Lei pe a. 1926. Sarca S. 100 Lei, Creț I. inv. Pilca T., Zasloji C., Gyenghe L. prof., Pleencu Gh. prof., Pop I. inv. câte 60 pe a. 1926.

